Орест Павлів

ВИСТАВКИ В МУЗЕЇ ІМ. ПАТР. ЙОСИФА СЛІПОГО ЗА МИНУЛИХ 8 РОКІВ

Після кількарічної підготовчої праці, Український Музей–Архів ім. Патріярха Й. Сліпого при нашій парафії врочисто відкрили у суботу, 27–го березня 1993 року при численній участі української громадськости нашого міста й околиць. Авторові цих рядків прийшлось очолити управу Музею і цей обов'язок він виконує й досі. Членами Управи Музею–Архіву стали: Василь Гладкий, о. декан Іван Гаврилюк, Галина Кріса, Орест і Дарія Гуменні, Ірина Павлів, Дарія Савка, Анна Самсон, Степан Вербовий, Валентина і Роман Миклащуки, Ірина Кравчук, Олеся і Зенон Гаврилюки, Доня Слободян, Дарія Багира та Ольга Олійник. Згодом, до Управи кооптували ще Григорія Ощипка.

На одному із перших засідань Управи Музею вирішено, щоб у верхніх залях Музею зберігати постійну експозицію призбираних уже експонатів: різних музейних предметів, картин, зразків одягу і народньої творчости тощо, а у нижній залі влаштовувати спеціялізовані термінові виставки. Так і сталося.

1993 року в Музеї відбулася дуже гарна виставка українських поштових марок і банкнотів та пропам'ятних медалей і відзнак, що її організувало Товариство Українських Філятелістів і Нумізматів. Поряд із цією виставкою була дуже цікава експозиція давніх історичних карт України з приватної колекції Олександри і Зенона Гаврилюків.

Цього ж 1993 року відбулася також довготривала виставка мистецьких картин, різьби й інкрустацій у дереві, художніх тканин і рушників, кераміки і різних видів українського народнього мистецтва, що ним відають у Канаді Валентина і Роман Миклащуки. Багато предметів і картин на цій виставці можна було закупити.

Сезон музейних виставок 1994 року відкрив український мистець–маляр із Чернігова, Леонід Могучов. На виставці, яку мистець назвав "Духовна спадщина України" — було 130 картин його роботи, переважно акварелі. Це були малюнки знищених уже пам'яток української архітектури, або пам'ятки у стані руїни. У цьому т. зв. жанрі знищених пам'яток української архітектури. Леонід Могучов працює вже майже 40 років і призбирав у Чернігові та в Києві понад дві тисячі картин з цією ж тематикою.

Виставка тривала від 4–го до 13–го березня і відвідало її понад 500 осіб. Мистець не продавав своїх картин, надіючись, що уряд незалежної української держави допоможе йому встановити ці картини, або частину із них у якомусь українському престижному музеї. Саме на цю ціль і на видання монографії про Леоніда Могучова відвідувачі його виставки склали понад три тисячі долярів.

Напередодні виставки мистець подарував на власність нашого Музею вісім акварелей оправлених у рамки із зображеннями всіх вісьмох українських церков у Монреалі і на околицях.

Черговою значною імпрезою у нашому Музеї 1994 року — була перша в історії Монреалю збірна виставка українських писанок роботи 52–ох писанкарок і писанкарів, у тому: 36 заавансованих майстрів писанкарського діла, 11–ти учнів–адептів і 5–ох піонерок–писанкарок, які вже відійшли у вічність. Саме у їхню пам'ять ми й організували цю виставку. Це: Антоніна Бучковська, Анастазія Демитрак, Олена Гавалєшка, Катерина Возняк і Софія Барабаш.

Виставку писанок відкрили короткими доповідями пані: Ірина Лапчак, Галина Кріса і Ксеня Ґудзьо. На виставці, що тривала від 7–го до 29–го травня — показано понад 600 писанок виконаних різними техніками. У рамках виставки відбулася доповідь Ореста Павлова про генезу і головні властивості орнаменту української писанки.

Чудової атмосфери і теплоти виставці писанок надала експозиція українських декоративних тканин (на стінах залі), що її влаштували пані, члени управи Музею. Тканини були з приватних колекцій пань: Дарії Савки, Д. Слободян та Ірини Павлів і з колекції нашого Музею та п. Методія Кінаха.

На закінчення виставки писанок, з ініціятиви С. Вербового, управа Музею вручила всім учасницям(–кам) виставки пропам'ятні грамоти. Виставку писанок відвідала приблизно одна тисяча двісті осіб.

На власність нашого Музею свої писанки подарували такі пані: Марія Грушовська, Ксеня Ґудзьо, Ніна Качанівська, Ріта Кондо–Кінащук, Оксана Костюк–Майброда, Ірина Кучма–Попович, Анастазія Лебідь, Анна Полатайко–Мавко, Евфросина Староста–Грицик, Юлія Смерека та Оля Юрчук.

Осінній сезон виставок у Музеї 1994 року розпочався 15–го жовтня різноманітною і багатою виставкою творів Об'єднання Українських Мистців з Різних Регіонів України. На виставці свої твори експонувало десять сучасних мистців з України і було там понад 200 картин цих мистців.

Крім картин, на виставці були також килими, ліжники, рушники й доріжки, гуцульська різька і декоративні касетки, зразки українського народного одягу, декоративна кераміка, вироби з металу і шкіри, різні сувеніри і десятки інших подібних виробів народних умільців.

Виставка тривала до 20–го листопада і її відвідало приблизно 300 осіб. У винагороду за залю Музею, адміністратори цієї виставки, Роман і Валентина Миклащуки подарували на власність нашого Музею олійний портрет письменника Юрія Федьковича роботи мистця Івана Холоменюка, вартістю у приблизно 800 долярів.

Чергова виставка 1994 року — була виставка художніх картин і графіки монреальської мисткині Адріяни Лисак. Виставка

тривала від 26–го листопада до 4–го грудня. На виставці було декілька давніших праць художниці, але переважали найновіші її праці виконані різними техніками і з цікавою тематикою українського політичного життя наших днів.

Виставку Адріяни Лисак відвідало багато франко–канадців і представників різних груп національних меншостей Монреалю й околиць, у тому числі і Віра Данилюк — голова муніципальних рад Великого Монреалю.

І останньою виставкою 1994 року у нашому Музеї була виставка двох мистців зі Львова, Ігоря та Елеонори Білинських. Вони малюють олією на шклі. Виставка тривала від 10–го до 18–го грудня. Під час відкриття цієї виставки із зворушливим словом виступив художник Віталій Литвин, який приблизно 15 років тому в Україні був учителем обоїх Білинських у художньому інституті, де вони навчалися.

Обоє мистці продали досить велику кількість своїх картин у Монреалі і в Торонто, а решту, що залишилися, член управи нашого Музею Д. Слободян зобов'язалася продати, щоб фінансово допомогти нашим мистцям зі Львова. За користування музейною залею, Ігор і Елеонора Білинські подарували нашому Музеєві ікону мальовану на шклі з тематикою Успення Матері Божої.

1995 року в нашому Музеї відбулась лише одна виставка, але своєю вагомістю і насиченістю змісту та почуваннями — вона стала однією із найкращих виставок. Мова тут про першу меморіяльну виставку картин мистця Петра Носка, який жив і працював у підсов'єтській Україні і був репресований, та про таку ж посмертну виставку трипільської кераміки св. п. Анни Оборонів–Гендерсон, внучки Петра Носка, яка передчасно померла у розквіті своїх творчих сил. Цю експозицію так і називали відвідувачі Музею: виставкою творчих здобутків Дідуся і Внучки.

Виставка тривала від 6–го до 28–го травня і зібрала понад одну тисячу відвідувачів. На виставці була 21 картина Петра Носка. Мистець, впродовж багатьох років потаємно передавав картини своїй дочці, Тетяні Носко–Оборонів і своїм унукам у Монреалі, і саме завдяки їм удалось організувати згадану виставку малярських праць Петра Носка.

Поряд із картинами, на виставці вперше були експоновані високомистецькі керамічні вироби професійної керамістки, св. п. Анни Оборонів–Гендерсон, доньки Тетяни Носко–Оборонів і Євгена Оборонова. На виставці показано приблизно 80 зразків стильової трипільської кераміки Анни та понад 50 писанок з мотивами типового трипільського орнаменту.

У відкритті виставки взяли участь і промовляли світової слави науковець проф. Ярослав Рудницький, новий голова місцевого відділу КУК, адвокат Євген Чолій, тодішній посол України в Канаду, Віктор Батюк, чоловік покійної Анни, Джон Гендерсон, директор школи, де вчителювала Анна, Алекс Шампо і член управи Музею, Галина Кріса. Після подяки п–і Т. Носко, гості і відвідувачі оглянули виставку, а потім зійшли до бібліотеки на перекуску.

На згадку про свою дорогу доньку і передчасно згаслу мисткиню Анну Оборонів–Гендерсон, п–і Тетяна Носко–Оборонів подарувала українському посольству в Оттаві дві розкішні пальми і картину роботи свого батька.

Рік 1996 був дуже багатий на виставки у нашому Музеї. З ініціятиви д–ра А. Кравчука, від 23–го лютого до 6–го березня тривала дуже цікава виставка творів львівських графіків. На виставці показано графічні роботи 38–ми львівських майстрів, у тому числі таких славних, як Володимир Баляс, Олена Кульчицька, Петро Ковжун, Ґебус–Баранецька, М. Бутович і десяток інших майстрів графіки. Виставку відкрив вичерпною доповіддю про важливе значення Львова у мистецтві графіки професор Мекгільського університету, архітектор Радослав Жук.

На виставці були представлені графічні праці виконані різними техніками: офорти, акватинта, лінорити, літографії, олівець і туш, дереворити, ксилографії, шовкодруки та інші. Д–р Андрій Кравчук виготовив для виставки детальний список картин і біографічні дані про більшість мистців. Виставка залишила дуже гарне враження у всіх відвідувачів.

Чергова виставка 1996 року в нашому Музеї — була виставка картин українських художників із двох приватних колекцій: Тетяни і Ростислава Жеребецьких та Марії і Михайла Логушів. Виставка тривала від 19–го квітня до 5–го травня. Відкрив виставку відомий історик д–р Марко Антонович. Завдяки цій унікальній виставці, українці нашого міста мали рідкісну нагоду ознайомитися з творами визначних українських малярів другої половини 19–го століття і всього майже 20–го сторіччя.

У колекції п–ва Жеребецьких переважали твори українських малярів 19–го і початку 20–го століть. Всіх їх на виставці було 32. Імена художників, авторів цих картин — промовисто свідчать про цінність творів, що їх українська громадськість нашого міста мала змогу оглянути. Це: Михайло Микишин (творець пам'ятника гетьману Хмельницькому у Києві), С. Васильківський, Кость Трутовський, Петро Левченко, Іван Труш, Ол. Новаківський, Іван Іванець, Микола Самокіш та інші.

Панство Логуші мали на виставці 35 картин, виключно мистців 20–го століття. Колекція п–ва Логушів на виставці, це в перекрої — зразки найкращих здобутків українських мистців минулого століття. Це олії Олекси Грищенка і Миколи Глущенка, це автопортрет О. Новаківського, лінорит М. Бутовича "Карпатська Мадонна", три картини Василя Курилика, неперевершені дереворити Якова Гніздовського, картини Галини Мазепи й Галини Новаківської, Мирона Левицького, абстрактні композиції Люби Ґенуш, творчі інновації сина, Руслана Логуша і десятки творів інших художників.

Обидві колекції картин дуже добре себе взаємно доповнювали, даючи відвідувачам виставки можливість ознайомитися із здобутками українського образотворчого мистецтва за минуле півтора століття.

Від 24–го травня і впродовж усього літа 1996 року в Музеї була виставка олій мисткині Дарії Савки і художньої чорно–білої фотографії сина, Володимира Савки з Торонта.

Дарія Савка — спадкоємець чудової експресіоністичної техніки малювання славного українського мистця Михайла Мороза і його найкраща учениця. Її талант розвинувся щойно після того, як діти (четверо) звили свої власні гнізда. Перша самостійна

виставка художниці відбулася восени 1987 року у залях Національної Бібліотеки в Оттаві. На виставці у нашому Музеї в картинах Дарії Савки переважала тематика пейзажів природи і архітектурні пейзажі та композиції чудових квітів. Тут варто згадати, що 1991 року з приводу відзначувань століття поселення українців у Канаді, — Канадський Музей Цивілізації в Оттаві закупив у Дарії Савки олію із зображенням церкви Св. Івана Хрестителя в Оттаві.

Володимир Савка мав на виставці у нашому Музеї 25 чорно–білих мистецьких фотографій. Ми мали приємність бачити і подивляти зразки високомистецьких фотографій із дуже тонко охоплеми і цікавими сценами з життя природи, часто дикої і неосвоєної. Тому й не дивниця, що Володимир Савка впродовж минулих років здобув три престижні нагороди за великий артизм своїх знімок, за гарну композицію і високу культуру своїх мистецьких фотографій.

Останньою виставкою 1996 року в Музеї — була виставка Роми Бачинської і її родини, що тривала від 6–го до 29–го грудня. На виставці було найбільше праць Роми Бачинської і в меншій кількості роботи інших членів родини: Анни Космини Бачинської, Ярослави і Мирона та сестри Роми, Наталки Бачинської. На виставці були представлені роботи із понад десяти різних видів мистецької творчости згаданої родини.

Найбільше праць було Роми, і зокрема дуже приємно вражали її малюнки олією на шклі: ікони Богоматері і св. Юрія та композиції з янголами — усі в стилі візантики. Всі її малюнки виконані дуже прецизно з акуратністю ліній і барвистим орнаментом, подібно, як писанки її роботи.

Діяпазон творчости Роми Бачинської – великий. Крім олій на шклі у неї було теж декілька картин мальованих іншими техніками. Була багата і добірна колекція стильових писанок, прекрасні зразки вишивок і гафтів, були цікаво скомпоновані ґердани і великий асортимент декоративної кераміки, а в тому і дуже цікавий сет керамічних шахів у стилі воїнів із княжої доби, і врешті — на виставці ми подивляли дуже оригінальні прикраси на ялинку,

Ярослава Бачинська — мати талановитих дочок мала також прекрасні і стильові писанки, вишукані вишивки і гафти та декоративну кераміку. Очевидно, високий рівень її майстерности і мистецького відчування — передались її дітям.

Наталка Бачинська мала на виставці добірку своїх писанок і кераміки, кілька гарних вишивок і гуцульський байбарак, що притягав увагу багатьох відвідувачів виставки.

Голова роду, Мирон Бачинський здивував відвідувачів виставки своєю різьбою в дереві. На виставці були великоформатні барель'єфні композиції, і декоративна геометрична різьба, і різьблені шахи з дерева та інші мистецькі вироби.

Сімейна виставка Бачинських залишила дузке гарне враження, а нас, членів парафії сповнила гордістю, що серед нас живуть і працюють такі талановиті співгромадяни.

1997 року — в нашому Музеї була лиш одна виставка: документів, фотографій і матеріялів, пов'язаних із сумною датою — 50–тиліттям т. званої "Акції Вісла", тобто насильним виселенням українців 1947 року з їхніх прадідних земель вглиб Польщі та в інші країни. Виставка тривала від 1–го до 21–го грудня. Головні організатори виставки: Об'єднання Українців Закерзоння у Канаді, Конгрес Українців Канади, відділ у Монреалі та управа нашого Музею. Експонати виставки привіз з Торонта Мирослав Гнатчак і він подавав головні пояснення до всієї експозиції виставки.

Відкриття виставки ми пов'язали із врочистою передачею нашому Музеєві боєвого стягу куреня УПА командира Рена, а потім командира Хріна. Цей упівський боєвий стяг привіз з Польщі декілька років тому колишній воїн УПА, Ярослав Війтів. Тепер, він передав цей стяг нашому Музеєві — у присутності членів місцевого Товариства Колишніх Воїнів УПА (голова — Іван Путко), членів Братства Колишніх Вояків Української Дивізії "Галичина" і Легіону Канадсько–Українських Ветеранів. На святковій передачі стягу були теж представники молодечих організацій СУМ і Пласту. Врочисте передання стягу УПА перевів голова відділу Братства Дивізійників, Богдан Маців. Стяг прийняв від Ярослава Війтіва — голова Музею, Орест Павлів.

Змістовне слово на відкритті виставки "Акція Вісла" виголосив голова місцевого відділу КУК, адвокат Євген Чолій, після чого, Мирослав Гнатчак прочитав доповідь про характер і обставини в яких відбувалося насильне виселення українців з їхніх прадідних земель Лемківщини, Надсяння, Холмщини і Підляшшя.

Виставка справила потрясаюче враження. У цілому ряді автентичних фотознімок представлено трагізм долі українського населення згаданих територій, що його польський комуністичний режим насильно вивіз з їхніх рідних сторін. Одних вивезли до концтабору в Явожно, а інших — на так звані відзискані землі, — а ще інших — вивезли у Сов'єтський Союз.

Гідний уваги той факт, що дирекція і вчителі українських шкіл Монреалю і виховники "Пласту" привели на виставку українську молодь і скористали з вичерпних інформацій гостя з Торонта, Мирослава Гнатчака.

З признанням відзначуємо, що добір фотографій і документів на виставці — дуже влучно й історично вірно відтворив цю, сумної слави "Акцію Вісла". А вичерпні написи українською і англійською мовами — уточнювали і доповнювали візуальний матеріял виставки.

Із добровільних датків на виставці — Музей передав усі гроші — 560 долярів Об'єднанню Українців Закерзоння, на руки Мирослава Гнатчака. Відділ ЛУКЖ при нашій парафії також передав сто долярів згаданому Об'єднанню. А крім того — на виставці продано книжок і брошур про "Акцію Вісла" на приблизно 250 долярів.

1998 року, в якому українська громадськість вшановувала жертви найбільшого голодомору в Україні — 65–річчя штучно–організованого сов'єтською владою голоду в Україні, — наш Музей віддав свою залю на влаштування меморіяльної виставки. Виставку організувала спеціяльна комісія, що створилася при місцевому відділі КУК і цю комісію очолив проф. Роман Сербин.

Траурну виставку у 65–річчя голодомору відкрили 1–го травня і вона тривала до 31–го травня 1998 року — повний місяць. Матеріяли і документи на виставку зібрали і позичили: проф. Р. Сербин, д–р Христя Сохоцька, Тетяна Носко–Оборонів, Оля Гуменюк, М. Гайдук, Степан Вербовий та інші.

У програмі відкриття виставки взяли участь голова місцевого відділу КУК, адвокат Євген Чолій, з амбасади України в Оттаві — Тарас Малишевський відчитав слово амбасадора України, достойного Володимира Фуркала, а згодом про голод своїми спогадами поділилися: Т. Носко–Оборонів і д–р Валентина Василів. І на закінчення, проф. Р. Сербин представив і пояснив багату в документальні матеріяли виставку про всі три трагічні голоди в Україні. На відкритті виставки з української амбасади в Оттаві були також присутні: Ігор Заглада і Наталка Скоробагата. А посол України, Володимир Фуркало оглянув виставку після жалібної всенаціональної маніфестації, на якій він виголосив головну промову. Це було в суботу, 9–го травня.

Виставку голодомору в нашому Музеї відвідало понад 500 осіб, у тому українська шкільна молодь зі своїми вчителями. У закритті виставки 31 травня взяв участь мер квебецького міста Сен Жан Д´ібервіль, Мирослав Смерека і сказав з цього приводу декілька слів. Того ж вечора, мешканець міста Ля–Шін, Михайло Гайдук, який пережив голод, — поділився з присутніми своїми гіркими спогадами про ці прокляті роки голодомору в Україні.

Закриваючи виставку, проф. Р. Сербин зробив підсумки всіх трьох голодоморів в Україні і ствердив, що ці голоди були явними актами геноциду, свідомим народовбивством, спрямованим проти всієї української нації.

І остання в нашому звіті виставка відбулась 10, 11 і 12 грудня 1999 року в нашому Музеї. Її влаштувала Світова Спілка Українських Видавців, яка зорганізувалася щойно три роки тому і має своє представництво і книгарню в Торонто.

На виставку до нашого Музею представники Спілки Українських Видавців привезли подивугідну кількість і прекрасну якість книг, журналів, газет і дуже великий асортимент дитячої і юнацької літератури та шкільних підручників. Лише видань для дітвори і молоді — ми нарахували понад 500 книг і брошур, всі прекрасно ілюстровані.

Такою ж багатогранною виявилася і продукція книжкових видань, наукових праць, словників, видань альбомного характеру, а також перекладна література. Наприклад, з тематики українського іконописання — на виставці було аж шість великих, багатоколірних монографій альбомного типу, і всі вони появилися в Україні впродовж минулих трьох–чотирьох років.

У нашому огляді неможливо назвати всі ці найновіші публікації книг з історії українського мистецтва, з літератури, історії України, культури й етнографії та десяток інших ділянок. Цих наукових книг і монографій ми нарахували понад 600 заголовків. І понад 900 заголовків ми нарахували різних спеціялізованих журналів і періодичних видань, що появляються тепер в Україні. Нам приємно відмітити, що виставку відвідало порівняно багато вчителів українських шкіл у Монреалі і батьки, яким залежить на тому, щоб українська книжка і дитячі журнали могли послужити їм надійними посібниками виховання їхніх рідних дітей.

Надіємося, що Світова Спілка Українських Видавців влаштує в нашому Музеї свою чергову виставку українських книг і друкованого слова.

Такі ось підсумки виставок, що їх ми влаштували впродовж минулих восьми років у Музеї ім. Патріярха Йосифа Сліпого у Монреалі.

На закінчення — декілька слів про постійну експозицію в нашому Музеї. Треба ствердити, що в ньому зберігається понад 500 різних експонатів. Це переважно стильові українські народні одяги, кілька комплетів жіночих одягів монреальського хору "Україна", що ним диригував проф. Городовенко, деякі повстяні свити і верхній одяг, що його привезли у Канаду українські поселенці з України наприкінці 19–го століття (з Поділля, Підкарпаття, Буковини й Гуцульщини), священичий фелон з кінця 19–го століття, великий асортимент писанок, українські кераміки і керамічні вироби, кілька килимів, вишивані і ткані рушники, декілька мистецьких картин і альбоми з фотографіями, що відбивають різні аспекти українського життя у Монреалі. Все це — подарунки для Музею людей доброї волі.

Один із найцінніших експонатів нашого Музею — це українська ікона Св. Онуфрія із приблизно 16–17–го століть. На жаль, ця ікона частково знищена. Її реставрування мало б коштувати кілька тисяч долярів.